

مرکز تحقیقات اسلامی

اصفهان

گامی

عمران
علیهما السلام

www. **Ghaemiyeh** .com
www. **Ghaemiyeh** .org
www. **Ghaemiyeh** .net
www. **Ghaemiyeh** .ir

کتابخانه
مجلس شورای اسلامی
تهران

کتابخانه
مجلس شورای اسلامی
تهران

کتابخانه
مجلس شورای اسلامی
تهران

عباس زریاب
مشایخ فریدنی

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

راه راستان (زندگانی چهارده معصوم) (علیهم السلام) امام محمدباقر (علیه السلام)

نویسنده:

جمعی از نویسندگان

ناشر چاپی:

سازمان چاپ

ناشر دیجیتالی:

مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

فهرست

۵	..... فهرست
۶	..... راه راستان (زندگانی چهارده معصوم) (علیهم السلام) امام محمدباقر (علیه السلام)
۶	..... مشخصات کتاب
۶	..... امام محمدباقر (علیه السلام)
۸	..... درباره مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

راه استان (زندگانی چهارده معصوم) (علیهم السلام) امام محمدباقر (علیه السلام)

مشخصات کتاب

مؤلف: عباس زریاب - مشایخ فریدنی

شمارگان: ۳۰۰۰ نسخه

نوبت چاپ: اول\par تاریخ چاپ: پاییز ۱۳۷۶\par چاپ: چاپخانه سازمان چاپ

امام محمدباقر (علیه السلام)

امام محمدباقر (ع)، ابوجعفر محمد بن علی (ع)، امام پنجم از ائمه‌ی اثنی عشر (ع) و هفتمین معصوم از چهارده معصوم (ع). تولد آن حضرت در سال ۵۶ یا ۵۷ ق در مدینه رخ داد. روز تولد را به اختلاف در اول رجب و سوم صفر گفته‌اند و روز اول رجب را نیز جمعه یا دوشنبه یا سه‌شنبه ذکر کرده‌اند. مطابق جداول وستنفلد روز اول رجب سال ۵۷ ق مطابق بوده است با روز یکشنبه دهم ماه مه سال ۶۷۷ مسیحی و این محاسبه به روایتی که روز تولد آن حضرت را غره‌ی رجب روز دوشنبه سال ۵۷ گفته است نزدیکتر است زیرا اختلاف یک روز را باید به حساب اختلاف در رؤیت هلال گذاشت. مادر آن حضرت فاطمه دختر امام حسن مجتبی (ع) است که مکنی به ام‌عبدالله یا ام‌الحسن بود و با این ترتیب آن حضرت هم از جانب مادر و هم از جانب پدر فاطمی و علوی بوده است. لقب ایشان به سبب دانش بیکران باقر یا باقرالعلم [باقرالعلوم] بوده است و همه‌ی نویسندگان شرح حال آن حضرت از شیعه و سنی متفقند بر اینکه این لقب از مصدر «بقر» به معنی شق و شکافتن و باز کردن و وسعت دادن آمده است. در لسان العرب آمده است: «تبقّر» توسع در دانش و مال است و به محمد بن علی بن الحسین باقر می‌گفتند زیرا او علم را می‌شکافت و اصل آن را می‌شناخت و فرعش را استنباط می‌کرد و در علم تبقّر داشت (یعنی وسعت و احاطه داشت). [صفحه ۲۹۲] صدوق و طوسی در امالی خود روایت کرده‌اند که رسول الله (ص) آن حضرت را باقر نامید و به جابر بن عبدالله انصاری فرمود: «ای جابر زمان یکی از اولاد مرا که از فرزندان حسین است درک خواهی کرد او همانم من است و علم را با مهارت بسط می‌دهد و می‌شکافت. وقتی او را دیدی سلام مرا به او برسان». وی گندمگون و میانه بالا- و قوی هیکل بود. صورتی گرد و محاسنی سیاه و مویی مجعد داشت، ابروانش پیوسته و چشمانش درشت و بینش کشیده بود. در گفتار راستگوترین و در دیدار گشاده‌روترین و در بذل جان در راه خدا بخشنده‌ترین و در اخلاق متواضع‌ترین مردمان بود. از خوف خدا بسیار می‌گریست و هنگام بروز مشکلات اهل بیت را جمع می‌کرد و با هم به ذکر و استغاثه می‌پرداختند. قسمت عمده‌ی درآمد ملک خود را در راه خدا انفاق می‌فرمود و خود مانند غلامانش در مزرعه کار می‌کرد. در زهد و فضل و تقوی و آشنایی با رموز قرآن و سنت و تفسیر و احکام شرع سرآمد همگان و ضرب‌المثل بود. بقایای صحابه و وجوه تابعین و رؤسای فقها از او روایت حدیث کرده‌اند. ابن شهر آشوب در مناقب نام بزرگانی را که از امام پنجم روایت حدیث کرده‌اند چنین آورده است: از صحابه جابر بن عبدالله، از تابعین جابر جعفی و کیان سختیانی صوفی، از فقهای بزرگ ابن مبارک و اوزاعی و زهری و مالک بن انس و ابوحنیفه و شافعی و زیاد بن منذر نهدی، از مصنفین طبری و بلاذری و سلاخی و خطیب بغدادی. احادیثی که از ابوجعفر (ع) روایت شده فصول عمده‌ی فقه تشیع را تشکیل می‌دهد. علی بن عیسی اربلی در کتاب کشف اللغمه و ابن طلحه در مطالب السوؤل و سبط بن جوزی در تذکره‌الائمة و سایر محدثین اهل سنت از عبدالله بن عطاء مکی [صفحه ۲۹۳] روایت کرده‌اند که گفته است: علما را نزد هیچ کس حقیرتر از آن ندیدم که در محضر ابوجعفر محمد بن علی (ع) دیدم. حکم بن عیینه با مقامی که بین علما داشت در برابر او چون کودک ابجد خوان می‌نمود. احتجاج آن حضرت با خوارج و صوفیان و فقها و راهبان مسیحی و با هشام بن عبدالملک و جوابهای مقنعی که به هر یک می‌داده در کتب

سیره مسطور است. علاوه بر احادیث و رساله‌های آن حضرت که حد فصاحت است به عبری و سریانی نیز واقف بوده (ناسخ، ۶ / ۸۲) و نمونه‌ی اشعار و کلمات قصارش در تحف العقول؛ امالی سید مرتضی؛ حلیه الاولیاء و سایر کتب حدیث و تاریخ ثبت است. به قول ابن‌الندیم در الفهرست امام باقر کتابی در تفسیر تصنیف نموده که ابو جارود زیدی آن را روایت کرده و ابوبصیر یحیی بن قاسم السدی و علی بن ابراهیم بن هاشم در تفسیر خود نقل کرده‌اند. کلینی در روضه‌ی کافی دو رساله از امام را که خطاب به سعد الخیر اموی است درج نموده است. ابن‌الندیم تألیف کتابی را به نام هدایه به ابوجعفر محمد بن علی نسبت داده که ظاهراً تألیف امام پنجم (ع) است. حضرت باقر (ع) در زمان امامت خود با ولید بن عبدالملک (م ۹۶ ق) و سلیمان بن عبدالملک (م ۹۹ ق) و عمر بن عبدالعزیز (م ۱۰۱ ق) و یزید بن عبدالملک (م ۱۰۵ ق) و هشام بن عبدالملک (م ۱۲۵ ق) معاصر بوده است و به اغلب احتمالات سی و هفت سال با پدر بزرگوار خود بوده است، وفات ایشان بنا به اشهر اقوال در سال ۱۱۴ ق بوده و بعضی سال ۱۱۶ و ۱۱۷ نیز گفته‌اند، همچنانکه در ماه وفات آن حضرت نیز میان ذوالحجه و ربیع‌الاول و ربیع‌الآخر اختلاف است. قبر ایشان در بقیع در کنار قبر امام زین‌العابدین و امام حسن مجتبی علیهما السلام است و آثار این قبرها در زمان ما ناپیدا است. [صفحه ۲۹۴] نویسندگان اهل سنت درباره‌ی زندگی و سخنان و آثار و روایات آن حضرت مطالبی نسبتاً مفصل دارند از جمله حافظ ابونعیم اصفهانی در حلیه الاولیاء و طبقات الاصفیاء (۳ / ۱۸۰ - ۱۹۲) و حافظ ذهبی در سیر اعلام النبلاء (۴ / ۴۰۱ - ۴۰۹). ذهبی می‌گوید آن حضرت در سال ۵۶ در زمان حیات عایشه (م ۵۸ ق) و ابوهریره (م ۵۹ ق) متولد شد و به طور مرسل از جدش حضرت رسول (ص) و نیز از علی بن ابی‌طالب (ع) روایت می‌کند و روایت او از حضرت رسول (ص) زیاد نیست و از این جهت مانند پدرش (امام زین‌العابدین (ع)) و فرزندش (امام صادق (ع)) است و حدیث هیچکدام (از حضرت رسول (ص)) جزوه‌ی بزرگی نمی‌شود ولی خودشان صاحب مسائل و فتاوی هستند. نسائی و دیگران او را از فقهای تابعین در مدینه شمرده‌اند که همه‌ی حفاظ حدیث به قول او احتجاج (استدلال) می‌کنند. تعبیری که ابونعیم از آن حضرت می‌کند چنین است: «الحاضر الذاکر الخاشع الصابر... کان من سلاله النبوه و ممن جمع حسب الدین و الایوبه، تکلم فی العوارض و الخطرات و نهی عن المراء و الخصومات...» یعنی: آنکه حضور قلب داشت همواره خود را در حضرت الوهیت حس می‌کرد و زبانش پیوسته در ذکر خداوند بود، فروتن و بردبار بود و از خاندان نبوت بود و کسی است که شرف دین را با شرف خانوادگی جمع کرده است، درباره‌ی آنچه بر دلها می‌گذرد سخن گفته است و از جدال و دشمنی نهی فرموده است. ذهبی نیز روایتی از حضرت باقر (ع) نقل می‌کند که فرمود: عمر گفت: نمی‌دانم با «مجوس» (زرتشتیان) چه کنم؟ عبدالرحمن بن عوف بلند شد و از حضرت رسول (ص) روایت کرد که «با ایشان مانند اهل کتاب رفتار کنید». این روایت دلالت دارد که زرتشتیان نیز مانند یهود و نصارا اهل کتاب هستند و نمی‌توان ایشان را [صفحه ۲۹۵] مشرک و کافر حربی شمرد. شیخ مفید در ارشاد، احتجاج حضرت باقر (ع) را در رد خوارج نقل کرده است. این احتجاج را که حضرت در برابر نافع بن الازرق پیشوای ازارقه فرموده است قدرت آن حضرت را در استدلال می‌رساند. حضرت به نافع فرمود که خوارج علی (ع) را به جهت رضای او به حکمیت ابوموسی اشعری و عمرو بن العاص تکفیر می‌کنند در صورتی که خداوند چنین حکمیتی را در قرآن تجویز فرموده است: «فابعثوا حکما من اهله و حکما من اهلها ان یریدا اصلاحا یوفق الله بینهما...» و نیز حضرت رسول (ص) در قضیه‌ی بنی‌قریظه سعد بن معاذ را حکم قرار داد و حکم او را امضاء فرمود. بعد امام باقر (ع) به نافع بن الازرق فرمود: مگر نمی‌دانید که علی (ع) به حکمین امر فرمود که از روی قرآن حکم کنند و از حکم قرآن تجاوز نکنند و شرط فرمود که اگر از حکم قرآن مخالفت کردند حکمشان مردود باشد؟ نیز به روایت کلینی در کافی حضرت به عبدالله بن نافع بن الازرق فرمود که درباره‌ی حدیث خیبر که حضرت رسول (ص) فرمود: علم را به دست کسی خواهم داد که خدا و رسولش را دوست دارد و خدا و رسولش او را دوست دارند چه می‌گوید؟ عبدالله بن نافع گفت: که در این حدیث شکی نیست ولی علی پس از آن در قضیه‌ی حکمین کافر شد. امام باقر (ع) گفت آیا خداوند که علی را در روز خیبر دوست داشت نمی‌دانست که او بعدا کافر خواهد شد؟ اگر بگوئی

نمی‌دانست پس تو خود کافر هستی و اگر بگویی می‌دانست و با این همه او را دوست می‌داشت پس علی کافر نشده است. شیخ مفید در ارشاد برای آن حضرت هفت فرزند ذکر کرده است که بزرگترین ایشان حضرت ابوعبدالله جعفر بن محمد الصادق (ع) و بعد عبدالله بن [صفحه ۲۹۶] محمد است. مادر این دوام فروه دختر قاسم بن محمد بن ابی‌بکر بود. فرزندان دیگر حضرت عبارت بودند از ابراهیم و عبیدالله که مادرشان ام‌حکیم دختر اسد بن المغیره بود و علی و زینت و ام‌سلمه.

درباره مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

بسم الله الرحمن الرحيم

جَاهِدُوا بِأَمْوَالِكُمْ وَأَنْفُسِكُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ ذَلِكُمْ خَيْرٌ لَّكُمْ إِن كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ (سوره توبه آیه ۴۱)

با اموال و جانهای خود، در راه خدا جهاد نمایید؛ این برای شما بهتر است اگر بدانید حضرت رضا (علیه السلام): خدا رحم نماید بنده‌ای که امر ما را زنده (و برپا) دارد ... علوم و دانشهای ما را یاد گیرد و به مردم یاد دهد، زیرا مردم اگر سخنان نیکوی ما را (بی آنکه چیزی از آن کاسته و یا بر آن بیافزایند) بدانند هر آینه از ما پیروی (و طبق آن عمل) می‌کنند

بنادر البحار-ترجمه و شرح خلاصه دو جلد بحار الانوار ص ۱۵۹

بنیانگذار مجتمع فرهنگی مذهبی قائمیه اصفهان شهید آیت الله شمس آبادی (ره) یکی از علمای برجسته شهر اصفهان بودند که در دلدادگی به اهل بیت (علیهم السلام) بخصوص حضرت علی بن موسی الرضا (علیه السلام) و امام عصر (عجل الله تعالی فرجه الشریف) شهره بوده و لذا با نظر و درایت خود در سال ۱۳۴۰ هجری شمسی بنیانگذار مرکز و راهی شد که هیچ وقت چراغ آن خاموش نشد و هر روز قوی تر و بهتر راهش را ادامه می‌دهند.

مرکز تحقیقات قائمیه اصفهان از سال ۱۳۸۵ هجری شمسی تحت اشراف حضرت آیت الله حاج سید حسن امامی (قدس سره الشریف) و با فعالیت خالصانه و شبانه روزی تیمی مرکب از فرهیختگان حوزه و دانشگاه، فعالیت خود را در زمینه های مختلف مذهبی، فرهنگی و علمی آغاز نموده است.

اهداف: دفاع از حریم شیعه و بسط فرهنگ و معارف ناب ثقلین (کتاب الله و اهل البیت علیهم السلام) تقویت انگیزه جوانان و عامه مردم نسبت به بررسی دقیق تر مسائل دینی، جایگزین کردن مطالب سودمند به جای بلوتوث های بی محتوا در تلفن های همراه و رایانه ها ایجاد بستر جامع مطالعاتی بر اساس معارف قرآن کریم و اهل بیت علیهم السلام با انگیزه نشر معارف، سرویس دهی به محققین و طلاب، گسترش فرهنگ مطالعه و غنی کردن اوقات فراغت علاقمندان به نرم افزار های علوم اسلامی، در دسترس بودن منابع لازم جهت سهولت رفع ابهام و شبهات منتشره در جامعه عدالت اجتماعی: با استفاده از ابزار نو می توان بصورت تصاعدی در نشر و پخش آن همت گمارد و از طرفی عدالت اجتماعی در تزریق امکانات را در سطح کشور و باز از جهتی نشر فرهنگ اسلامی ایرانی را در سطح جهان سرعت بخشید.

از جمله فعالیتهای گسترده مرکز:

الف) چاپ و نشر ده ها عنوان کتاب، جزوه و ماهنامه همراه با برگزاری مسابقه کتابخوانی

ب) تولید صدها نرم افزار تحقیقاتی و کتابخانه ای قابل اجرا در رایانه و گوشی تلفن همراه

ج) تولید نمایشگاه های سه بعدی، پانوراما، انیمیشن، بازیهای رایانه ای و ... اماکن مذهبی، گردشگری و ...

د) ایجاد سایت اینترنتی قائمیه www.ghaemiyeh.com جهت دانلود رایگان نرم افزار های تلفن همراه و چندین سایت مذهبی

دیگر

ه) تولید محصولات نمایشی، سخنرانی و ... جهت نمایش در شبکه های ماهواره ای

(و) راه اندازی و پشتیبانی علمی سامانه پاسخ گویی به سوالات شرعی، اخلاقی و اعتقادی (خط ۰۵۲۴-۲۳۵) (ز) طراحی سیستم های حسابداری، رسانه ساز، موبایل ساز، سامانه خودکار و دستی بلوتوث، وب کیوسک، SMS و... (ح) همکاری افتخاری با دهها مرکز حقیقی و حقوقی از جمله بیوت آیات عظام، حوزه های علمیه، دانشگاهها، اماکن مذهبی مانند مسجد جمکران و ...

(ط) برگزاری همایش ها، و اجرای طرح مهد، ویژه کودکان و نوجوانان شرکت کننده در جلسه

(ی) برگزاری دوره های آموزشی ویژه عموم و دوره های تربیت مربی (حضور و مجازی) در طول سال

دفتر مرکزی: اصفهان/خ مسجد سید/ حد فاصل خیابان پنج رمضان و چهارراه وفائی / مجتمع فرهنگی مذهبی قائمیه اصفهان

تاریخ تأسیس: ۱۳۸۵ شماره ثبت: ۲۳۷۳ شناسه ملی: ۱۰۸۶۰۱۵۲۰۲۶

وب سایت: www.ghaemiyeh.com ایمیل: Info@ghaemiyeh.com فروشگاه اینترنتی:

www.eslamshop.com

تلفن ۲۵-۲۳۵۷۰۲۳-(۰۳۱۱) فکس ۲۳۵۷۰۲۲ (۰۳۱۱) دفتر تهران ۸۸۳۱۸۷۲۲ (۰۲۱) بازرگانی و فروش ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹ امور

کاربران (۰۳۱۱)۲۳۳۳۰۴۵

نکته قابل توجه اینکه بودجه این مرکز؛ مردمی، غیر دولتی و غیر انتفاعی با همت عده ای خیر اندیش اداره و تامین گردیده و لی جوابگوی حجم رو به رشد و وسیع فعالیت مذهبی و علمی حاضر و طرح های توسعه ای فرهنگی نیست، از اینرو این مرکز به فضل و کرم صاحب اصلی این خانه (قائمیه) امید داشته و امیدواریم حضرت بقیه الله الاعظم عجل الله تعالی فرجه الشریف توفیق روزافزونی را شامل همگان بنماید تا در صورت امکان در این امر مهم ما را یاری نمایند انشاءالله.

شماره حساب ۶۲۱۰۶۰۹۵۳، شماره کارت: ۶۲۷۳-۵۳۳۱-۳۰۴۵-۱۹۷۳ و شماره حساب شبا: -۰۶۲۱-۰۰۰۰-۰۰۰۰-۰۱۸۰-۰۰۰۰ IR۹۰-

۵۳-۰۶۰۹ به نام مرکز تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان نزد بانک تجارت شعبه اصفهان - خیابان مسجد سید

ارزش کار فکری و عقیدتی

الاحتجاج - به سندش، از امام حسین علیه السلام: - هر کس عهده دار یتیمی از ما شود که محنت غیبت ما، او را از ما جدا کرده است و از علوم ما که به دستش رسیده، به او سهمی دهد تا ارشاد و هدایتش کند، خداوند به او می فرماید: «ای بنده بزرگوار شریک کننده برادرش! من در گرم کردن، از تو سزاوارترم. فرشتگان من! برای او در بهشت، به عدد هر حرفی که یاد داده است، هزار هزار، کاخ قرار دهید و از دیگر نعمت ها، آنچه را که لایق اوست، به آنها ضمیمه کنید».

التفسیر المنسوب إلى الإمام العسکری علیه السلام: امام حسین علیه السلام به مردی فرمود: «کدام یک را دوست تر می داری: مردی اراده کشتن بینوایی ضعیف را دارد و تو او را از دستش می رسانی، یا مردی ناصبی اراده گمراه کردن مؤمنی بینوا و ضعیف از پیروان ما را دارد، اما تو دریچه ای [از علم] را بر او می گشایی که آن بینوا، خود را بدان، نگاه می دارد و با حجت های خدای متعال، خصم خویش را ساکت می سازد و او را می شکند؟».

[سپس] فرمود: «حتماً رهاندن این مؤمن بینوا از دست آن ناصبی. بی گمان، خدای متعال می فرماید: «و هر که او را زنده کند، گویی همه مردم را زنده کرده است»؛ یعنی هر که او را زنده کند و از کفر به ایمان، ارشاد کند، گویی همه مردم را زنده کرده است، پیش از آن که آنان را با شمشیرهای تیز بکشد».

مسند زید: امام حسین علیه السلام فرمود: «هر کس انسانی را از گمراهی به معرفت حق، فرا بخواند و او اجابت کند، اجری مانند آزاد کردن بنده دارد».

مرکز تحقیقات و ترجمه

اصفهان

گام‌ها

WWW

برای داشتن کتابخانه های تخصصی
دیگر به سایت این مرکز به نشانی

www.Ghaemiyeh.com

www.Ghaemiyeh.net

www.Ghaemiyeh.org

www.Ghaemiyeh.ir

مراجعه و برای سفارش با ما تماس بگیرید.

۰۹۱۳ ۲۰۰۰ ۱۰۹

